12.Kosenko A.P., Kobielieva T.O., Tkachova N.P. (2017) The definition of industry park electrical products. *Scientific bulletin of Polissia*. № 3 (11). Part 2. C. 43-50.
13. Kosenko A.P., Kobielieva T.O., Tkachova N.P. Forecasting industry park electrical products. *Науковий вісник Полісся*. 2017. № 4 (12). Ч. 2. С. 106-111.

Stanislav SUSLIKOV,
Ph.D., Associate Professor,
Department of Business Economics and International Economic Relations,
National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute", Ukraine
Petro PERERVA,
doctor of economics Sciences, professor
Head of the Department of Business Economics and International Economic Relations,
National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute", Ukraine
Dmytro NESTEROV,
master's student,
educational program "International Economic Relations"
National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute", Ukraine

STUDY OF THE EFFICIENCY OF TRADE WITH EUROPEAN COMPANIES

Abstract. The report provides an overview of the key aspects of the research, as well as its implications for business and science. The study includes an analysis of trade performance with European companies, taking into account factors such as trade volumes, marketing and sales strategies, market competition, tariff and non-tariff barriers, as well as political and economic conditions.

Key words: international trade, international companies, efficiency

Вікторія ЧЕРЕПАНОВА,
канд. екон. наук, професор, професорка кафедри економіки бізнесу і
міжнародних економічних відносин,
Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Україна
ORCID 0000-0002-0294-1678
Viktoriia.Cherepanova@khpi.edu.ua
Станіслава ГУЗЕ,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
освітня програма «Міжнародні економічні відносини»
Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Україна
stanislava.huze@emmb.khpi.edu.ua
Оксана УТЄНКОВА,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
освітня програма «Міжнародні економічні відносини»
Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Україна
Oksana.Utienkova@emmb.khpi.edu.ua

МОДЕЛІ МІЖНАРОДНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇН

Анотація. Доповідь містить огляд основних моделей та теорій, які використовуються для пояснення та прогнозування економічного розвитку країн. Вивчення моделей міжнародного економічного розвитку дозволяє розуміти фактори, що впливають на економічне зростання та просування країн у глобальній економіці. В доповіді надається короткий огляд теми, визначаються ключові аспекти, що досліджуються, і підкреслюється їх важливість для аналізу та розуміння міжнародних економічних відносин.

Ключові слова: міжнародна діяльність, економічний розвиток, методи, моделі

Актуальність. Дослідження моделей та методів міжнародного економічного розвитку країн має велику актуальність в сучасному світі з огляду на динамічні зміни у глобальній економіці та постійну конкуренцію між країнами за економічними ресурсами та ринками [1-13]. Зростання міжнародної торгівлі, інвестицій та міграції створює потребу в аналізі та розумінні взаємозв'язків між економіками різних країн. Країни стикаються з різноманітними економічними викликами, такими як зміна клімату, демографічні зміни, технологічні інновації та геополітичні конфлікти, що вимагають нових моделей та стратегій розвитку [1, 3, 7]. Розвиток регіональних економічних блоків, таких як Європейський Союз або Азіатсько-Тихоокеанський регіон, створює нові можливості та виклики для країн-учасниць. Зростаюча увага до сталого розвитку та впливу економічної діяльності на навколишнє середовище вимагає розробки нових моделей, які враховують екологічні аспекти [2, 4, 9]. Поява економічних криз, таких як фінансова криза 2008 року або криза COVID-19, підкреслює потребу в аналізі та прогнозуванні розвитку економік та реагуванні на потенційні кризові ситуації [5, 8, 11]. Отже, дослідження моделей міжнародного економічного розвитку країн має важливе значення для розуміння сучасних тенденцій та викликів у глобальній економіці та розробки стратегій для сталого та інклюзивного розвитку.

Постановка завдання. Мета дослідження моделей міжнародного економічного розвитку країн полягає в розумінні та аналізі процесів, які визначають економічне зростання та розвиток країн у глобальному контексті. Така постановку проблеми підтверджується наступними цілями проведеного дослідження: вивчення та критичний аналіз різних моделей, які використовуються для пояснення міжнародного економічного розвитку; визначення ключових факторів, які впливають на економічний розвиток країн; розробка прогностичних моделей для прогнозування майбутнього розвитку країн на основі різних сценаріїв та стратегічного планування з урахуванням цих прогнозів; формулювання рекомендацій для урядів та міжнародних організацій щодо ефективних політичних заходів та стратегій; виявлення перспективних напрямків розвитку та ідентифікація викликів, які можуть стати перешкодою на шляху досягнення сталого економічного зростання.

Результати дослідження. Міжнародний економічний розвиток країн - це складний процес, який охоплює різні стратегії та моделі для досягнення стійкого економічного зростання і підвищення добробуту націй. Міжнародний економічний розвиток країн може бути реалізований через різні стратегії та моделі, які враховують особливості економічного потенціалу, політичний контекст, соціокультурні аспекти та інші фактори [12, 13]. Автором сформовано кілька базових стратегій та моделей, які можуть бути застосовані для сприяння міжнародному економічному розвитку країн. Розглянемо їх більш детально.

1. Експортно-орієнтована стратегія. Ця стратегія передбачає активний розвиток експорту товарів і послуг як основного джерела економічного зростання. Країни, що використовують цю стратегію, зазвичай спеціалізуються на виробництві товарів або послуг, які мають конкурентоспроможні переваги на міжнародних ринках і активно розвивають зовнішню торгівлю.. Для успішної реалізації цієї стратегії важливо мати відкритий та конкурентний експортний режим, ефективну інфраструктуру та підтримку для підприємств, а також на підтримку експортних галузей через субсидії та інші заходи.

2. Імпортозаміщувальна стратегія. Ця модель передбачає стимулювання виробництва власних товарів і послуг замість їх імпорту з метою зменшення залежності від зовнішніх постачальників і підвищення виробництва у власній країні. Країни, які застосовують цю стратегію, дотримуються політики тарифів і обмежень щодо імпорту, що має на меті заохочення внутрішнього виробництва і сприяння створенню робочих місць у власній країні, стимулюють внутрішнє виробництво через тарифи, мита або інші заходи, які роблять імпорт дорожчим.

3. Стратегія промислової диверсифікації і модернізації. Ця стратегія передбачає розвиток різноманітних галузей економіки для забезпечення більшої стабільності та стійкості економічного розвитку, перехід від сировинно-орієнтованого експорту до виробництва більш високотехнологічних товарів і послуг. Країни, що застосовують цю стратегію, намагаються розширювати свої промислові сектори, включаючи виробництво, технології, туризм, послуги тощо. Вони розвивають власну науково-технічну базу і стимулюють створення інноваційної продукції для експорту. Це допомагає зменшити залежність від окремих галузей і забезпечує більш рівномірний розвиток економіки.

4. Інвестиційна стратегія. Ця стратегія передбачає активне залучення іноземних інвестицій для стимулювання економічного розвитку. Країни намагаються створити сприятливі умови для іноземних інвесторів, наприклад, шляхом спрощення правил та процедур, зниження податків, створення спеціальних економічних зон тощо.

5. Регіональна інтеграція. Ця модель передбачає участь країн у регіональних економічних об'єднаннях, таких як зони вільної торгівлі або митного союзи. Це сприяє збільшенню обсягів торгівлі між країнами, зниженню торговельних бар'єрів і створенню нових можливостей для економічного зростання.

6. Стратегія сталого розвитку. Ця стратегія враховує екологічні та сталі розвиток. Вона спрямована на забезпечення економічного зростання, що мінімізує негативний вплив на довкілля та забезпечує ресурсозбережливість.

7. Стратегія гуманітарного розвитку. Ця стратегія акцентується на соціальному та людському розвитку країни. Вона включає в себе покращення освіти, охорони здоров'я, житлового будівництва, розвитку інфраструктури та інших аспектів, спрямованих на підвищення якості життя населення.

8. Індустріалізаційна модель. Ця стратегія передбачає активне стимулювання розвитку важкої промисловості та індустріальних секторів економіки. Країни, що використовують цю модель, зазвичай намагаються створити власні виробничі потужності для виробництва товарів з високою доданою вартістю.

9. Стратегія внутрішнього споживання. Ця модель базується на збільшенні внутрішнього споживання через підвищення рівня життя, соціальний захист та інвестиції в людський капітал. Країни, які вибирають цю модель, часто звертають увагу на розвиток соціальної інфраструктури та громадських послуг.

10. Секторіальна стратегія розвитку. Ця модель передбачає фокус на розвитку конкретних секторів економіки, таких як технології, туризм, сільське господарство або послуги. Країни вибирають цю стратегію залежно від своїх природних, технологічних та людських ресурсів.

Вибір конкретної стратегії або моделі для міжнародного економічного розвитку залежить від унікальних умов і потреб кожної країни. Важливо ретельно аналізувати ситуацію, залучати експертів та робити інформовані рішення для досягнення успішного економічного розвитку. Кожна країна вибирає стратегію та модель розвитку в залежності від своїх особливостей, ресурсів, потреб та цілей. Ефективна реалізація таких стратегій вимагає належного управління, стабільності середовища, інвестицій і реформ.

Висновки. Проведене дослідження показує, що існує широкий спектр моделей, які використовуються для пояснення економічного розвитку країн, від класичних до сучасних та інтегрованих. Визначено, що інвестиції, торгівля, технологічний прогрес, політична стабільність та рівень освіти є ключовими факторами, які впливають на економічний розвиток країн. Виявлено, що ефективність різних моделей може залежати від конкретного контексту країни, її історії, культури та інституційних умов.

Список використаних джерел

1. Кобєлєва Т.О., Перерва П.Г. Формування системи економічної стійкості та комплаєнс захисту машинобудівного підприємства./ *Економіка: реалії часу*. 2018. № 1 (35). С. 98-106.

2. Kocziszky György, Pererva P.G., Szakaly D., Somosi Veres M. (2012) Technology transfer. Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI». 668 p.

3. Pererva P.G., Kocziszky G., Veres Somosi M. (2019) Compliance program: [tutorial]. Kharkov; Miskolc : NTU "KhPI". 689 p.

4. Перерва П.Г., Борзенко В.І., Кобєлєва Т.О. Інтелектуальна власність: магістерський курс: підручник. Харків: НТУ «ХПІ», 2019. 1002 с. URL: https://core.ac.uk/download/pdf/286988829.pdf

5. Товажнянський В.Л. Антикризовий механізм сталого розвитку підприємства. Харків: Віровець А.П. : Апостроф, 2012.-703 с.

6. Pererva P., Nagy S., Maslak M. (2018) Organization of marketing activities on the intrapreneurship // MIND Journal. №5. 10 p.

7. Кобєлєва Т. О. Комплаєнс-безпека промислового підприємства: теорія та методи: монографія. Харків: Планета-Принт, 2020. 354с.

8. Kosenko A.P., Kobielieva T.O., Tkachova N.P. Forecasting industry park electrical products. *Науковий вісник Полісся*. 2017. № 4 (12). Ч. 2. С. 106-111.

9. Tkachov M.M., Pererva P.G., Kobielieva T.O., Tkachova, N.P., Diachenko T.A. Management of relations with enterprise stakeholders based on value approach. *Problems and Perspectives in Management*. 2021. Vol. 19, Iss. 1. P. 24-38.

10. Товажнянский В.Л., Перерва П.Г., Кобелева Т.А. Попередження кризових явищ на підприємстві засобами санації та реструктуризації. *Вісник НТУ "ХПІ"*. Харків : НТУ "ХПІ", 2015. № 60 (1169). С. 78-81.

11. Перерва П.Г., Шаульська Л.В., Кобєлєва Т.О. Формування та використання системи моніторингу підприємницьких ризиків як запорука сталого розвитку бізнес-структур. *Економіка і організація управління*. № 1 (49), 2023. С.45-56

12. Шаульська Л.В., Райко Д.В., Дюжев В.Г., Долина І.В. Моніторинг комерційного потенціалу інтелектуально-інноваційних бізнес-структур. Вісник *Національного технічного університету "ХПІ" (економічні науки)*. Харків : НТУ "ХПІ", 2022. № 4. С. 72-78.

13. Pererva P.G., Kobielieva T.O., Shaulska L.V. Entrepreneurial Risks: Essence, Classification and Management Opportunities // Економічний журнал Одеського політехн. університету. 2023. № 1(23). С. 43-50. URL: https://economics.net.ua/ejopu/2023/No1/43.pdf.

Victoria CHEREPANOVA,
Ph.D., Professor,
Department of Business Economics and International Economic Relations,
National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute", Ukraine
Stanislava HUZE,
master's student,
educational program "International Economic Relations"
National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute", Ukraine
Oksana UTYENKOVA,
master's student,
educational program "International Economic Relations"
National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute", Ukraine

MODELS OF INTERNATIONAL ECONOMIC DEVELOPMENT OF COUNTRIES

Abstract. The report contains an overview of the main models and theories used to explain and forecast the economic development of countries. The study of models of international economic development makes it possible to understand the factors affecting the economic growth and advancement of countries in the global economy. The report provides a brief overview of the topic, identifies the key aspects under investigation, and emphasizes their importance for the analysis and understanding of international economic relations.

Keywords: international activity, economic development, methods, models